

B e r ä t t e l s e
- - - - -

över arkeologiska utgrävningar på Norra gravfältet på Västra Nabbergen
i Storby, Eckerö. 1949.

Sedan landskapsnämnden genom beslut av den 3 maj 1949 förordnat landskapsarkeologen att verkställa en undersökning å rubr. gravfält, som upptäckts och kartlagts år 1948, utfördes arbetet den 27 juni - 2 juli 1949, varvid studeranden Anna-Greta Ecker biträdde som praktikant.

Gravfältet ligger på västra kanten av en flera kilometer lång ovanligt plan bergplatå, som sträcker sig från närheten av byn norrut till uddarna. I mitten av platån finnes en mosse. På östra sidan av mossen, alltså på Östra Nabbergen saknas så vitt man vet, gravfält, men på västra sidan på Västra Nabbergen, ligga 5 gravfält i rad på några hundra meters avstånd från varandra. Likartade gravfält finnas dessutom ett på Mellanskär, ett på Främstön och ett på Valbergen sydväst om byn. Dessa gravfält bestå huvudsakligast av små kummel och stenplaner, men innehålla också 8 synliga trekanter och 18 synliga fyrkantiga stensättningar. Utgrävningarna på Västra Nabbergen visa emellertid att en stor del kummel och stenplaner i själva verket äro firsidiga stensättningar och också trekanter, gravformar, som i Uppland förekomma under andra och tredje århundradet e. Kr.

Gravfältet på Västra Nabbergen innehåller 79 fornlämningar, antecknade på kartan av år 1948. I gravfältets sydöstra del, som gränsar mot en liten stenåker och skog, antecknades ytterligare 2 säkra små kummel och 2 stenplaner. I en av dessa fanns brända ben under mit tstenen. Då en del gravar äro särdeles obetydliga och svåra att upptäcka, är det icke osannolikt att det kan finnas ytterligare gravar i skogskanten och stenåkern. En fixpunkt, 20,42 m.ö. h., inhöggs i form av ett kors i berget strax väster om grav 6. Se översigtskartan N:o 240.

Fynden utgjordes avbrända ben. I en grav hittades 2 små bitar harpixtätning. Flere gravar voro alldeles fyndtoma. I katalogen bära fynden huvudnummer 176.

11 kartskisser biläggas.

Grav 4.

Till det yttre liknade graven ett kummel med 5 m diameter, men då de övre stenarna röjts undan framträdde en välbevarad kvadratisk stensättning med c:a 3 m sidor, gjorda av hällar i låg mur. Innanför kvadraten fanns en tunn fyllning av grovt grus och sand.

Invid centrum på en 50 cm² yta lågo de rentvättade benen, 100 gram utströdda på marken. Bland dessa ben hittades tvenne små harpixbitar med avtryck av insidan av lövbark, troligen lind, vilket tyder på, att benen ursprungligen legat i en harpixtätad ask. Se kartskissen.

Vid forngravens återställande visade det sig, att det fanns för mycket sten för att de skulle kunna användas enbart för den fyrsidiga graven. Troligen har en stenläggning med hällar sträckt sig också utanför den synliga fyrkanten.

N:o 1344. Stenkvadraten i grav 4 från SO efter framprepareringen.

Grav 5.

Vacker rund stenplan med valda kantstenar. Det undre varvet bestod enbart av hällar, lagda med största omsorg. Hällarna vilade alla på grovt grus. I centrum stod en häll på kant. Mellan hällarna fanns grus och potatisstora småstenar. Stensättningens genomsnittshöjd var 30 cm. Tyvärr hade avvägningstuben glömts efter i byn, så stenplanens centrum kunde inte avvägas. De orörda kantstenarna avvägdes senare. Se kartskissen.

Inga fynd gjordes. Graven återställdes.

1345. Grav 5 från SO efter undersökningen. I bakgrunden grav 4 i orört skick.

Grav 6.

Denna grav framträdde som ett monumentalt kummel med 10 meters diameter och stor svacka i toppen.

Grävningen vidtog i väster. Ett schakt $2\frac{1}{2} \times 3$ meter brett drevs fram österut mot den stora svackan i toppen. Inga märkligare rön gjordes innan den trekantiga hällkistan blottades. Denna bestod av tre stora hällar, resta på kant i stenramlet och stående på släta berget, en häll vinkelrätt mot en annan och en tredje mellan vinkelns spetsar. Den räta vinkelns sidor mätte 44 och 62 cm. Hällarna voro 67, 57 och 44 cm höga. I kistan, som saknade synligt lock, anträffades närmast berget ett 6 cm

tjockt lager sedd och 335 gr. rentvättade brända ben, täckt av små knapperstenar av knytnävsstorlek. Ett fragment av obränt ben i kistan är säkert sekundärt.

1350. Hällkistan fr. NO.

1351. Hällkistan fr. W.

1352. Hällkistan fr. NW.

Grävningsachaktet drevs nu fram österut. På ett avstånd av 4 m från hällkistan iaktogs en murliknande anordning i riktning norr-söder. Denna följdes i vardera riktningen, varvid det efterhand visade sig, att graven ursprungligen varit fyrkantig med inåt sluttande kallmurar av åtminstone 1/2 meters höjd. På norra sidan var muren helt bevarad till en höjd av över 50 cm.

1349. Kallmuren mot norr i orört skick.

Även på västra sidan har en mur funnits, ehuru den varit i så hög grad reserad på mitten, att den icke uppmärksammades vid stenarnas undanplöckande. Hörnen i NW och SW framstodo klara.

Graven restaurerades innanför de ånyo till hela sin förmodade höjd uppbyggda murarna. Dessa mätte härefter i norr 80 cm, i öster 68 cm, i söder 60 cm och i väster 67 cm. I centrum gjordes en stor krater, så att hällkistan kan ses. Den övertäcktes med en stor häll, som låg i fyllningen i närheten.

1346. Grav 6 fr. NO. Vid tallen orörd mur (jmf. 1349).

I förgrunden t.h. står gossen på grav 5, medan grav 4 skymtar fram i högra medre kanten.

Kartskiss bilägges. En rektangel norr och söder om hällkistan lämnades oundersökt.

Grav 7.

Stenplan med en rak sida bestående av valda hällar. Se kartskiss. Graven har uppenbarligen varit en trekant, ehuru de andra sidorna rubats på grund av att berget sluttar något åt väster. Två stadiga hällar lågo dock i ursprungligt lägeⁱ den västra kanten och två eller tre i den norra. Huvudformen framgick ock av fyllningsstenarnas läge.

I centrum hittades en alldeles obetydlig mängd brända ben, 4 gram i gruset vid berget. Utom detta grus hade också potatisstora stenar använts såsom fyllning mellan hällar och klumpstenar.

Graven restaurerades.

1347. Grav 7 fr. O med den orörda sidan framåt.

Fornlämning 8.

Var ingen fornlämning. Trots omsorgsfull granskning kunde inga sådana anordningar iakttagas i stenramlet, som kunde förmoda något annat. Med största sannolikhet kan man fastslå, att stenarna härröra från grav 6. Om de åter skulle läggas upp på denna skulle den få en vackert kullig form, men då komme naturligtvis hällkistan att bli övertäckt. Stenarna plockades därför ihop till ett kummel och ett par stenhopar.

Grav 10.

Stenplan, bestående av ett enkelt varv hällar med småknappel och grus emellan. Möjligen har en häll legat över centrum. Se kartskiss. Invid berget anträffades i centrum rätt mycket brända, rentvättade ben, vägnade 200 gram.

1090. Grav 10 från SO.

Fornlämningarna 11 och 12

voro smärre stenhopar, som förmodligen härrörde sig från grav 14.

Grav 14.

Till det yttre liknade graven en kummelgrav med svacka i toppen. Den visade sig emellertid vara ett mycket komplicerat gravmonument. Se kartskiss.

Ett schakt öppnades i väster och framdrevs österut. Redan bland fyllningsstenarna anträffades sporadisk och utan någon ordning vita obrända ben. Ätminstone ett föreföll att vara fragment av ett mänskligt lårben.

I en skreva i närheten av centrum syntes obetydliga rester av brända ben.

Schakter fördes vidare österut. Under en stor håll hittades 100 gram brända ben på en liten omkrets. Strax öster därom framträdde tydligt grundstenarna till en mur i riktning söder-norr. Denna stenrad följdes i vardera riktningen tills tydliga hörn kommo i dagen. På södra och norra sidan stodo kallmurarna kvar. Den södra var 50 cm hög och skrånade inåt. Den västra muren var svår att se. De grundstenar, som här antecknades, äro sannolikt grunden för en liknande mur, som iakttagits på övriga sidor, men absolut säkert är det ej.

Vid sökandet efter gravens västra mur visade det sig nödvändigt att helt plocka upp västra delen av kumlet. Detta verkade mycket omrört och inga murar eller gravanordningar kunde ses. Däremot hittades i sydvästra delen av kumlet nere vid berget obrända människoben, som lågo alldeles i ordning. Endast på en plats hittades tänder och de lågo mellan ett par lårben.

Östra delen av graven restaurerades såsom ett rektangelärt, fyrsidigt kummel med 50 cm kallmurar. I väster uppkastades ett kummel. Med hänsyn till att det annorstädes på gravfältet stundom förekommer tvenne fyrsidiga gravar vid sidan av varandra kan man misstänka, att så också här varit fallet, ehuru den västra graven senare förstörts.

Människobenen härröra, enligt doktor Gunnar Jansson, Mariehamn, från 3 individer. Det kan inte avgöras om de representera äldre gravläggningar eller yngre. I senare fallet skulle skattsökare bringat benen i ordning. En omständighet kan måhända tala för att åtminstone det ena skelettet delvis låg orubbat kvar nämligen, ett par lårben (Se specialkartan) med tillhörande fragment av bäckenben hittades väl samlade.

Grav 18.

En stenplan av samma typ som grav 10 med ett varv små hällar på slätt berg med små knappelstenar och grus emellan, gav intet fynd. Se kartskiss.

Fornlämning 31

liknade en trekant med markerad kantkedja. Förefölli dock vare en naturbildning. I varje fall hittades ingenting som skulle angivit förekomsten av gravläggning.

Grav 42.

Liknade ett kymmel. Vid avlägsnandet av de övre stenarna framträdde tydligt kantstenarna till en kvadrat med 3 meters sidor. Se kartskiss. Fyllning av litet grus och småknappel. Inga fynd.

Grav 46.

Stenplan bestående av ett enkelt varv hällar med litet grus och småsten emellan på slätt berg. Se kartskiss. Graven låg på en liten avsats i berget.

I centrum hittades 60 gram brända ben.

Grav 51.

Liknade ett kummel, men avslöjade sig som en tydlig kvadratisk stensättning med kallmurade kanter. Se kartskiss. Fyllningen utgjordes av litet sand och potatisstora stenar emellan större hällar och klumpstenar. I centrum på ett mycket litet område hittades 110 gram brända ben. Den myckna förekomsten av fyllnadssten tyder på att denna grav, liksom andra liknande (jämf. grav 4) varit ganska hög.

Gravarna 61 och 62.

Dessa lågo invid varandra och liknade till det yttre tvenne små kummel. Vid avlägsnandet av ytstenarna visade det sig emellertid att de båda gravarna voro kvadrater med 3 meters sidor, som lågo parallellt bredvid varandra på ett avstånd av 140 cm. Se kartskiss.

1353. Grav 61 från NW.

1354. Grav 62 från NW. I förgrunden NO-hörnet av grav 61.

Bägge gravarna voro likartat uppförda av hällar i kanterna och hällar och klumpsten innanför med något fyllning av grus och småsten.

Inga fynd gjordes.

Vid gravarnas restaurering som fyrkanter blevo de ganska höga.

1355. Gravarna 62 (i förgrunden) och 61 från SO efter undersökningen.

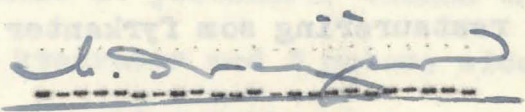
En granskning av en del av gravfältets monument gav vid handen att kvadrater och stenplaner äro de vanligaste formerna. Där man lätt kunde komma åt gjordes försök att spåra trekanter eller skeppsättningar, men utan resultat. En del gravar äro synnerligen obetydliga. Några stenplaner synes haft en stor täckhäll i centrum.

1357. Grav 71 från NO.

Mariehamn den 16 november 1949.

På tjänstens vägnar:

Landskapsarkeolog

M. Dreijer

1344.

Gr. 4.

1345.

Gr. 5 efter -
undersökning

1346

Gr 6 A.
NO.

1347.

1348

restumerat

1349

1351

1353

Can - 61
~~Spring~~

1354.

Gr. 62.

1355

62, 61

after under

1356.

Sp. 51.

1357

Gr. 71

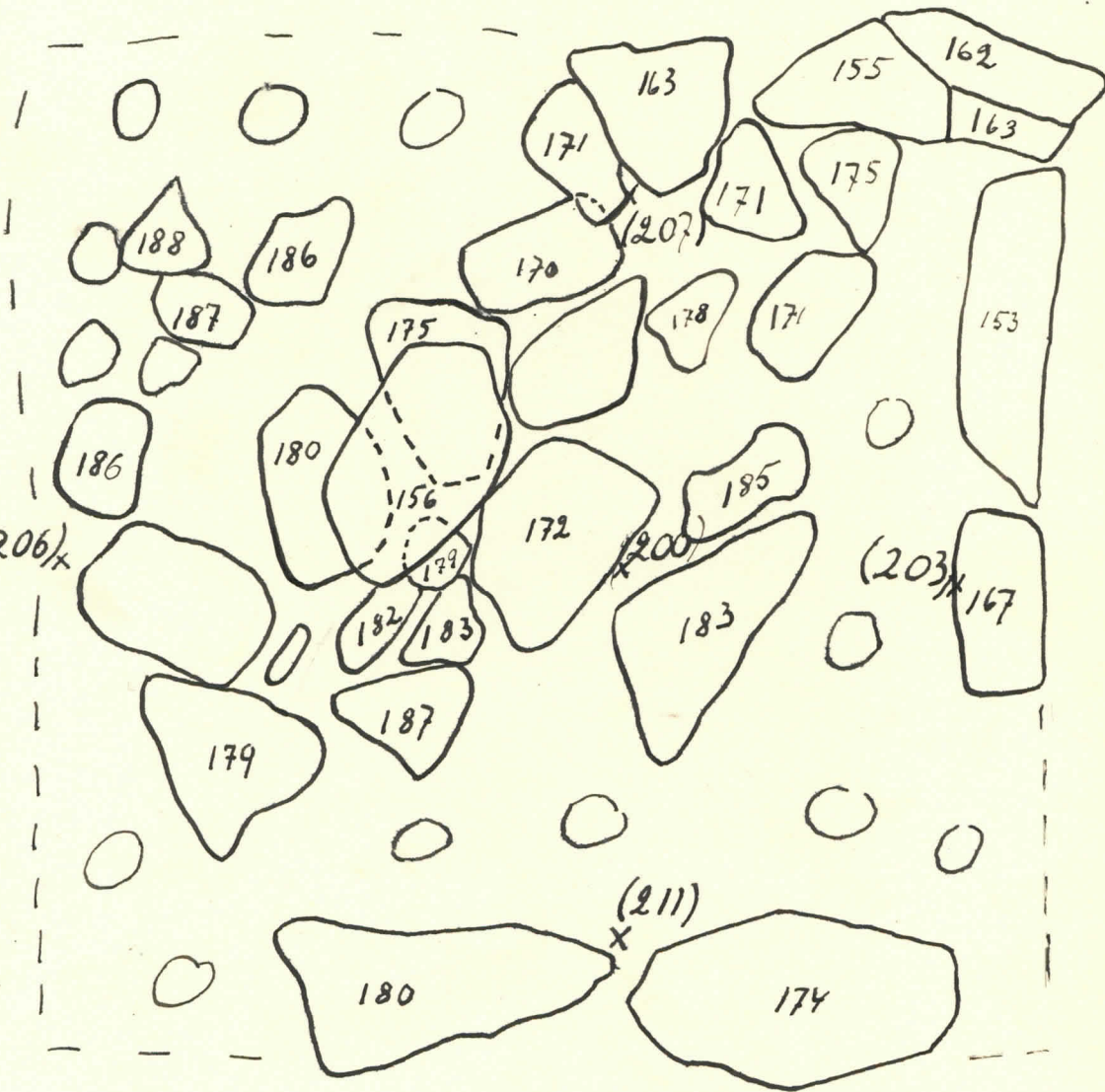
N. Drejer 1949

Grav 61 (till vänster) och grav 62 på Norra gravfältet på Västra Näsbergen i Storby by av Ekerö socken 1949 D,

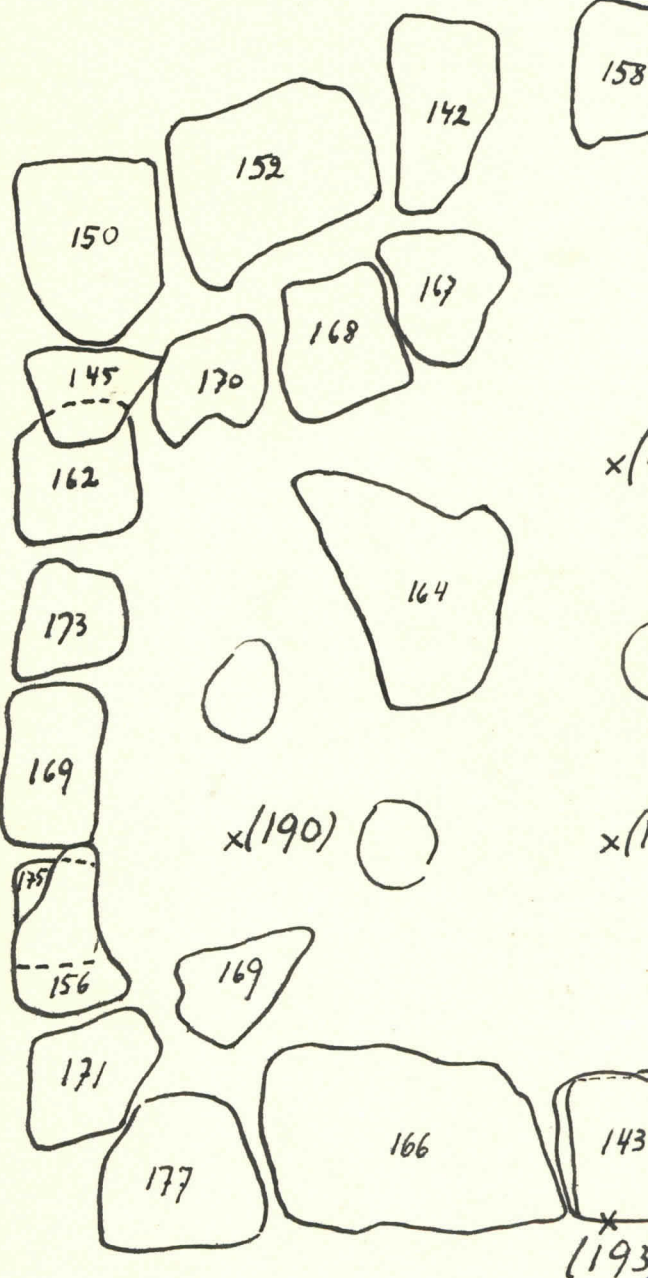

Meter

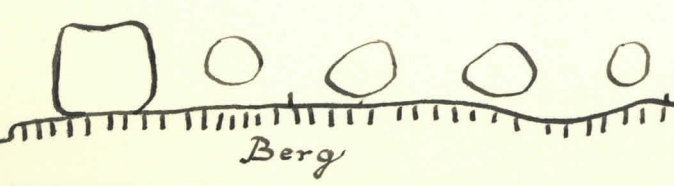
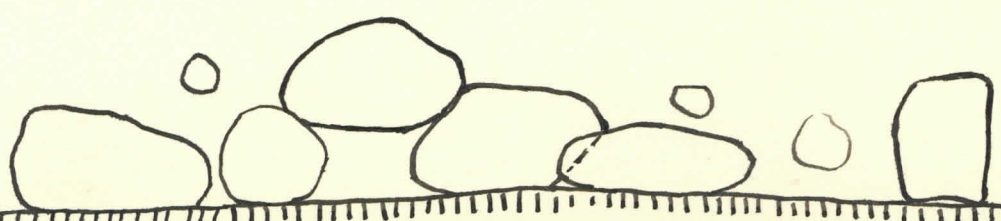
x(205)

x(207)

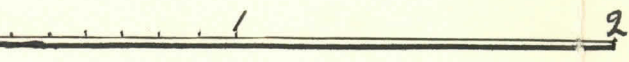
- 150
- 160
- 170
- 180
- 190
- 200
- 210

Berg

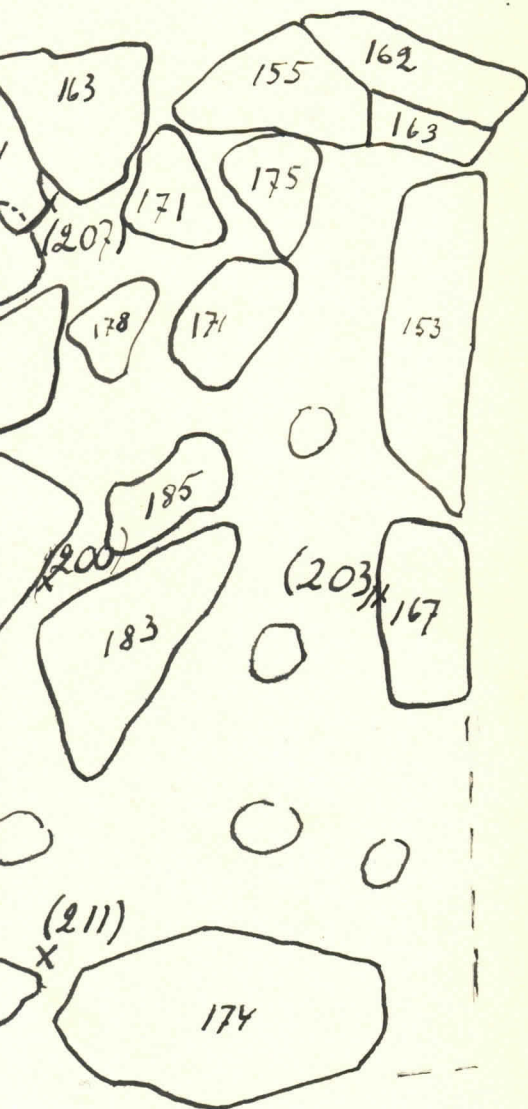
Grav 62 på Norra gravfältet på
Storby by av Ekerö socken

x (175)

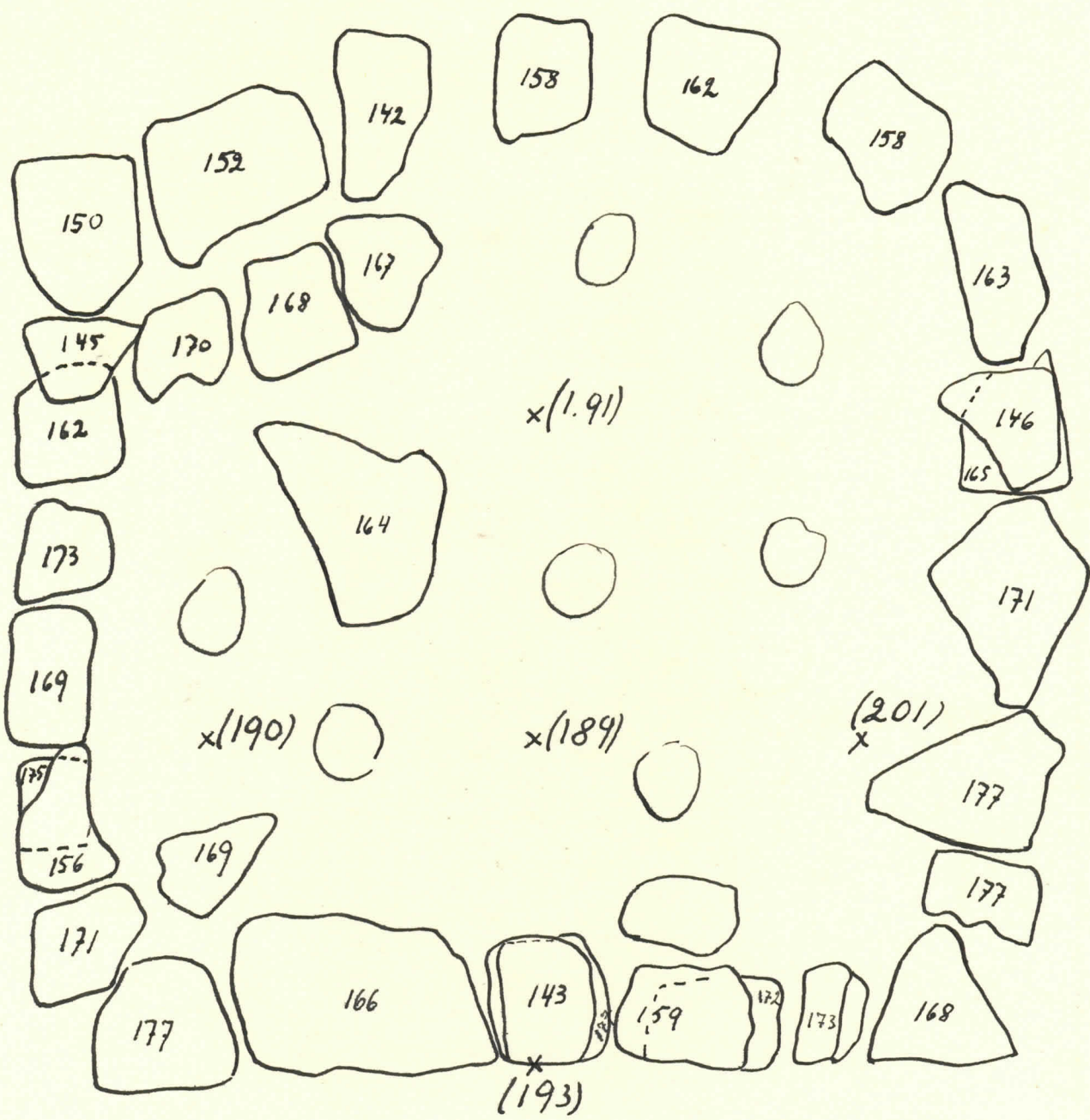

Meter

x(205)

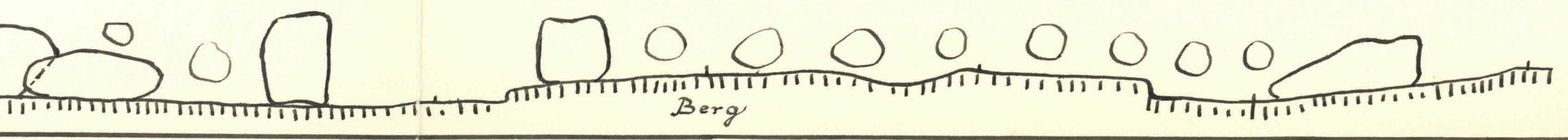
x(202)

(188)
x

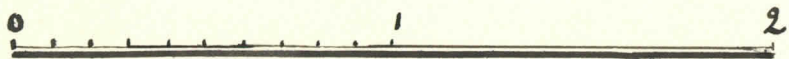
x(207)

x(196)

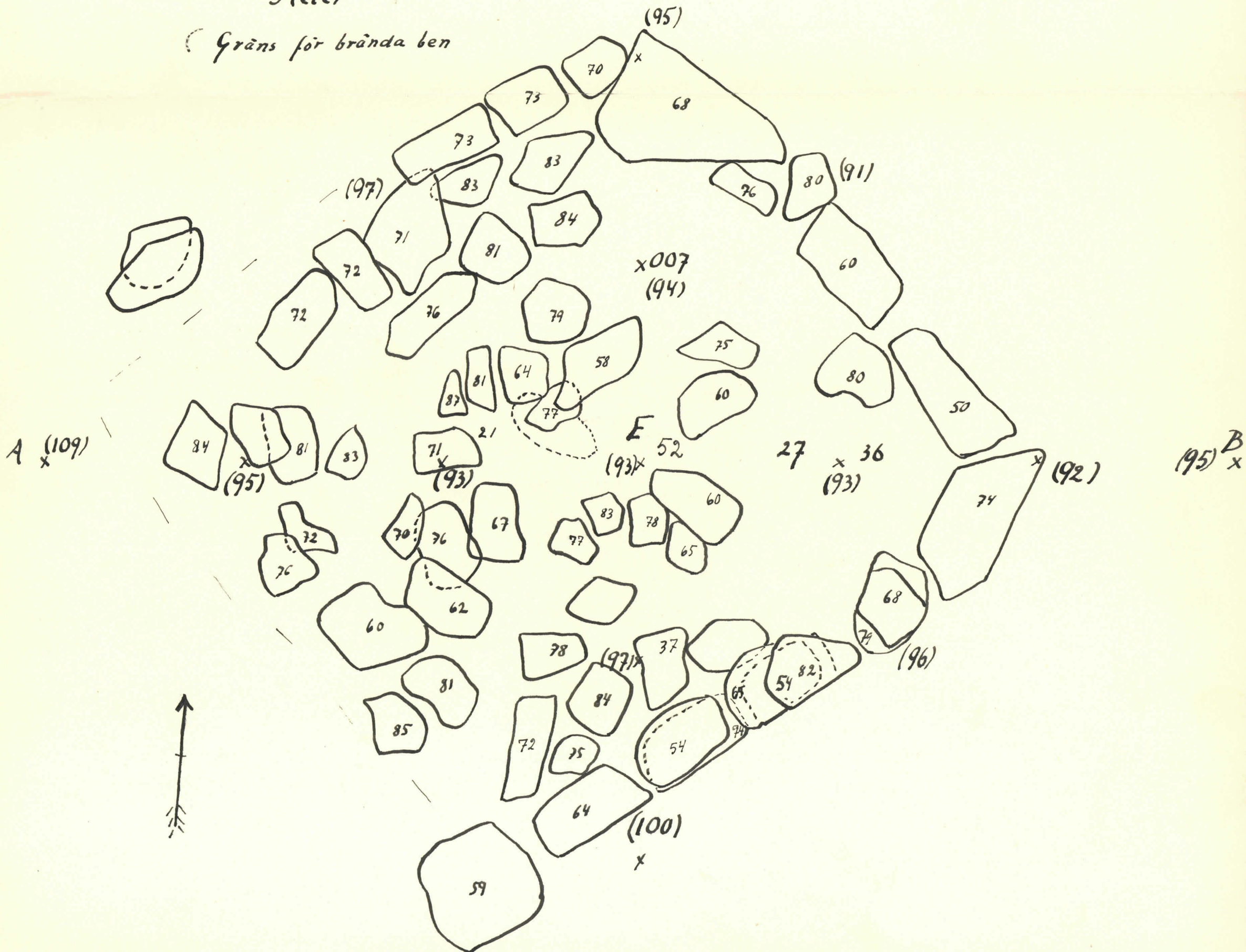
Berg

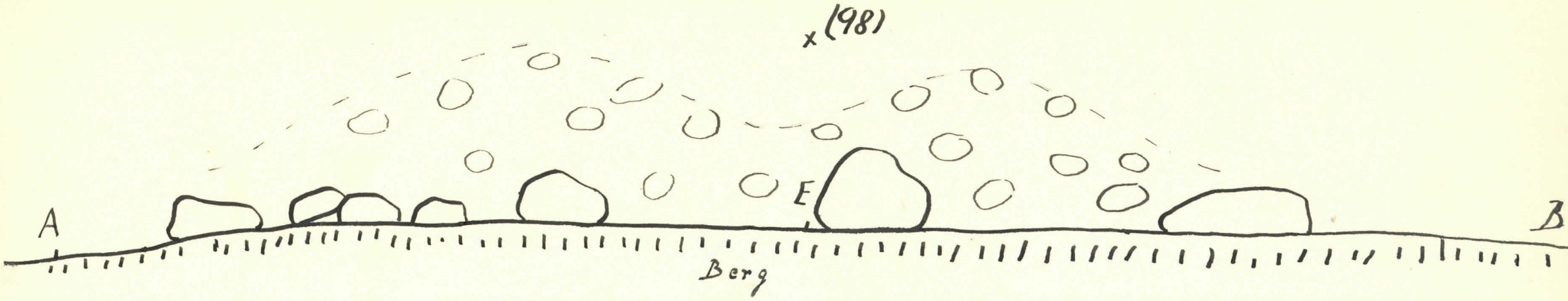
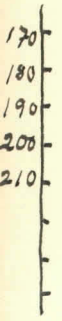
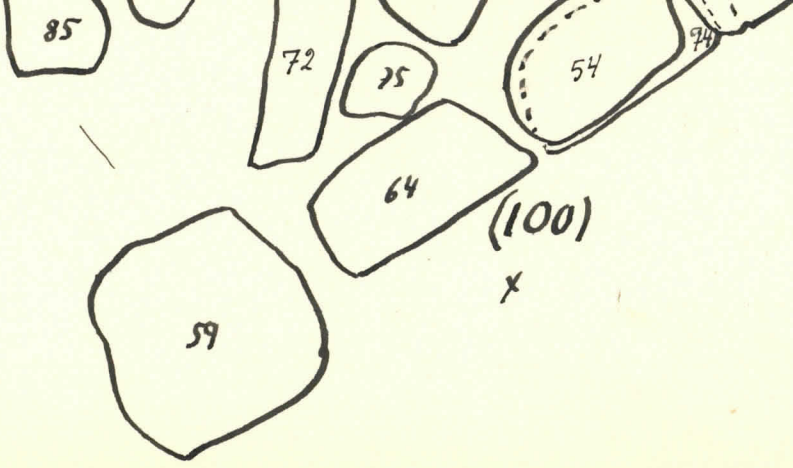
Grav 51 på Norra gravfältet på
 Västra Nabbergen, Storby by (x(101))
 av Eckerö socken 1949 A&E-r

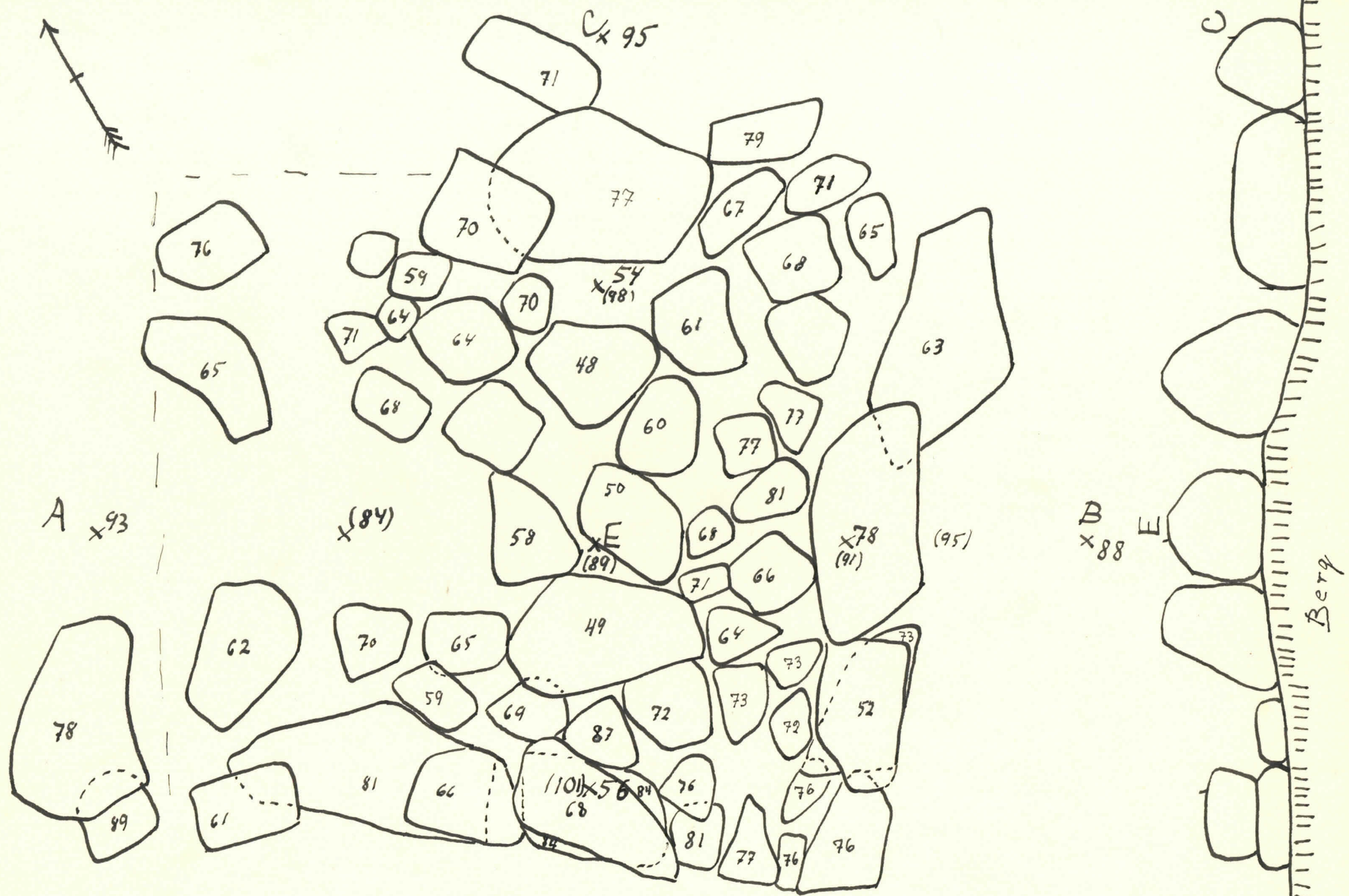

Meter

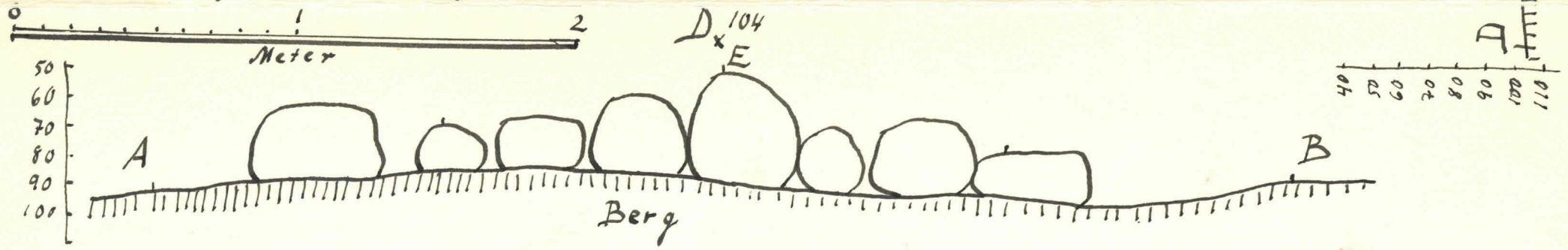
(Gräns för brända ben

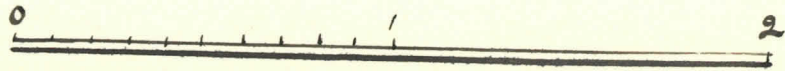

Grav 42 på Norra gravfältet på Västra Nabbergen, Storby. 1949 D-r

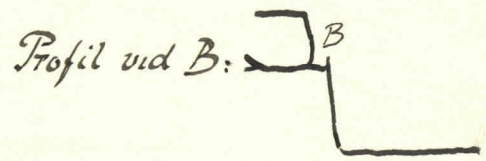
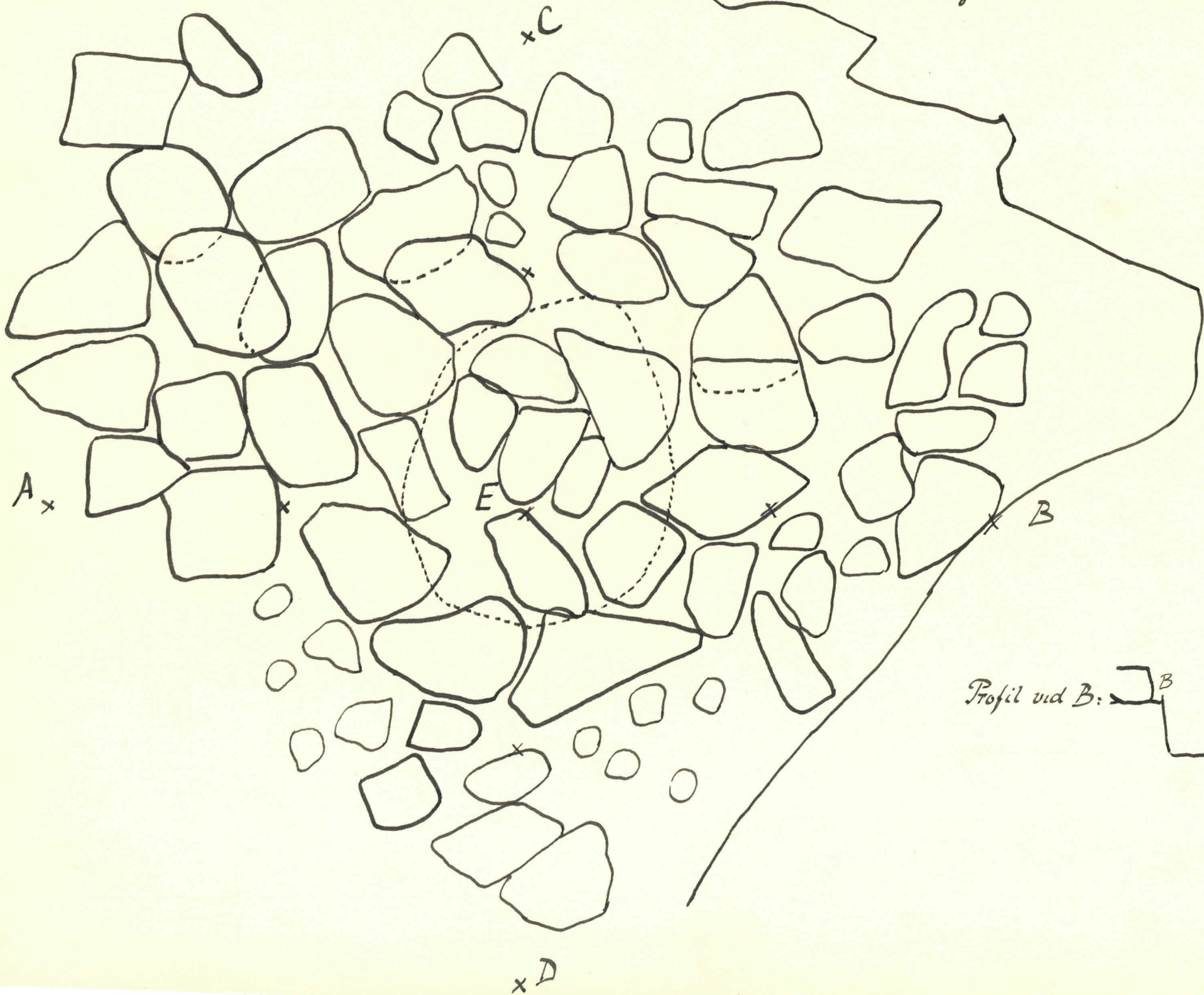

Grav 46 på Storra gravfältet på Västra
Nabbergen i Storby 1949. D-r

Meter

(Gräns för brända ben

143 x C

125 x

93 x

88 x

A
x
145

x
105

F
x
71

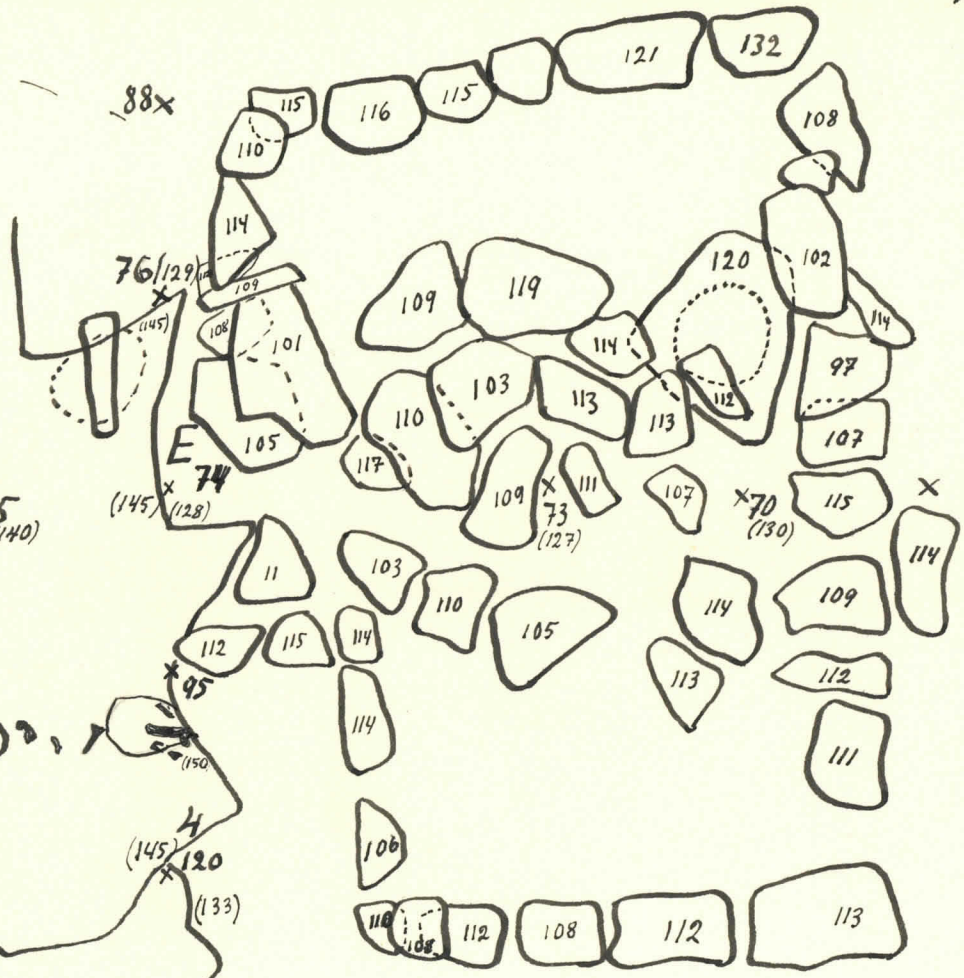
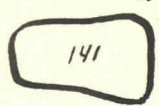
x
75
(140)

(145) x
(128)

E
74

x
70
(130)

B
x

x
95
(150)

4
(145)

x
120
(133)

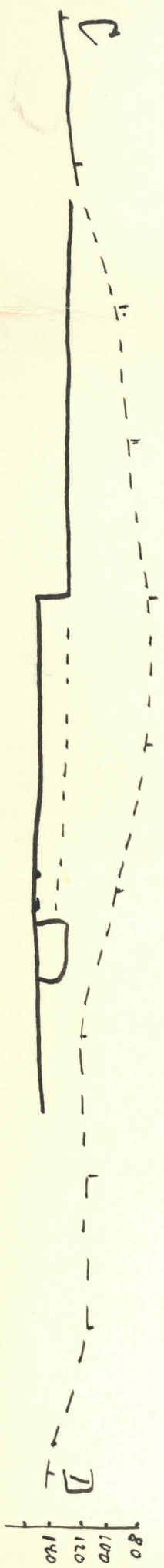
x
110

x
112

E

143 x D

B

A

80
100
120
140

80
100
120
140
160

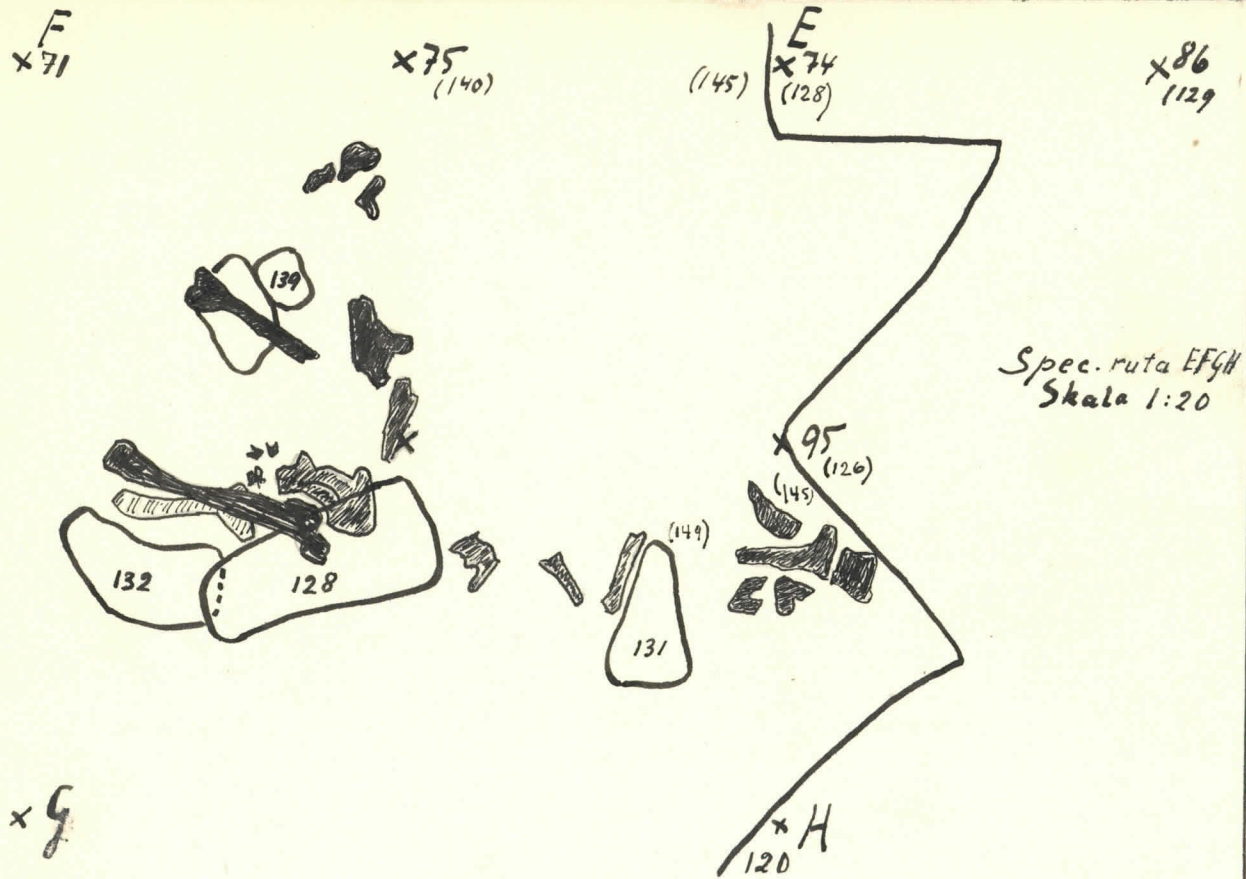
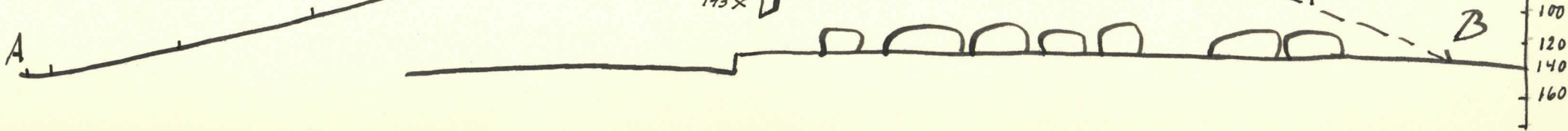
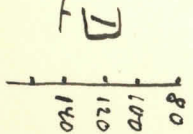
F
x
71

x
75
(140)

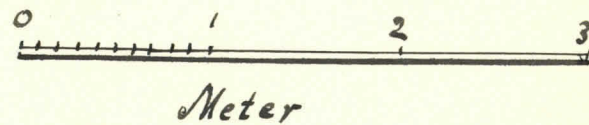
E
(145) x
(128) 74

x
86
1129

Plan III

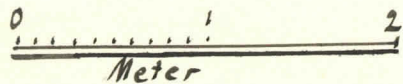
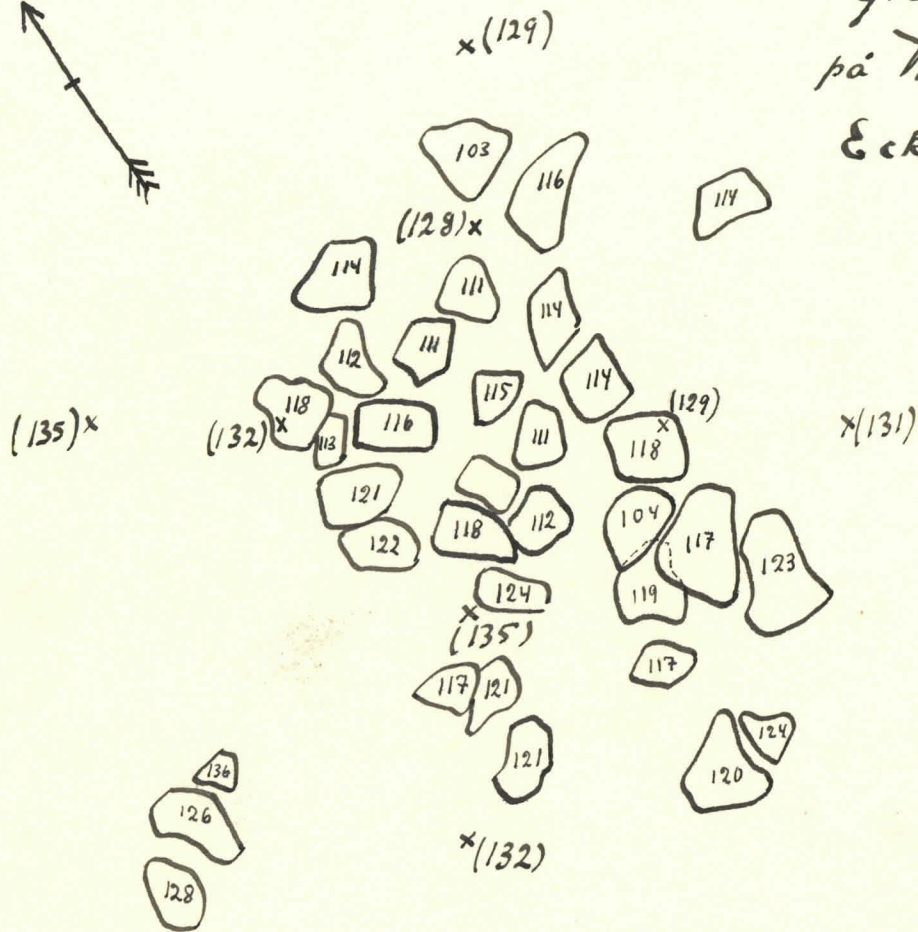

Grav 14 på Norra gravfältet
 på Västra Näsbergen i Storby by
 av Eckerö socken 1949 A.G. & r.

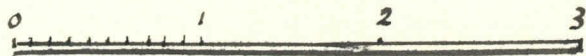

- (---) Gräns för brända ben.
- ♣ Obrända människoben.
- * Människotänder

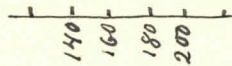
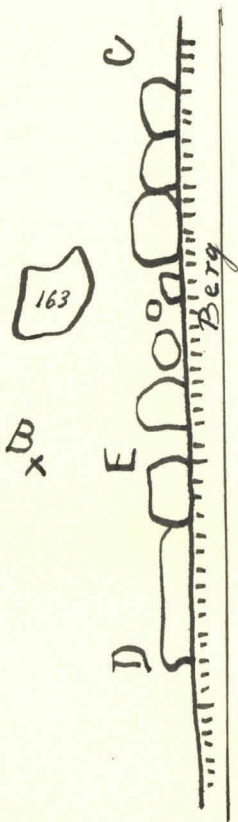
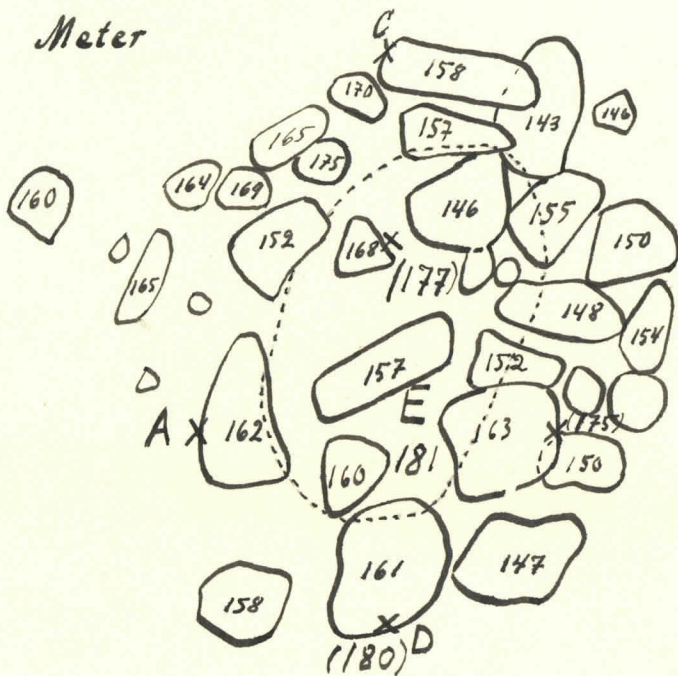
Grav 18 på Norra gravfältet
på Västra Näsbergen i Storby,
Eckerö. 1949 A.G. E-r.

Grav 10 på Norrgravfältet på Västra Nöbbjörger i
 Storby by av Eckerö socken 1949 D-r

Meter

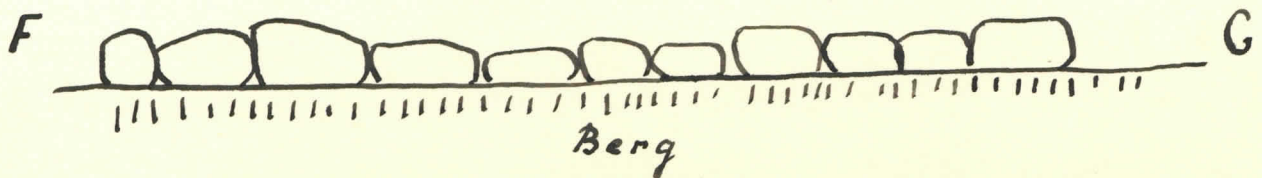
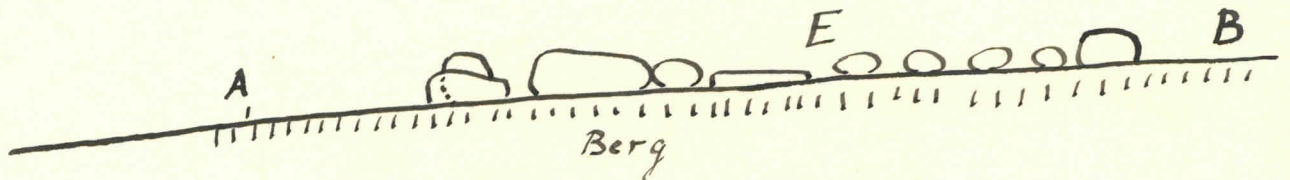
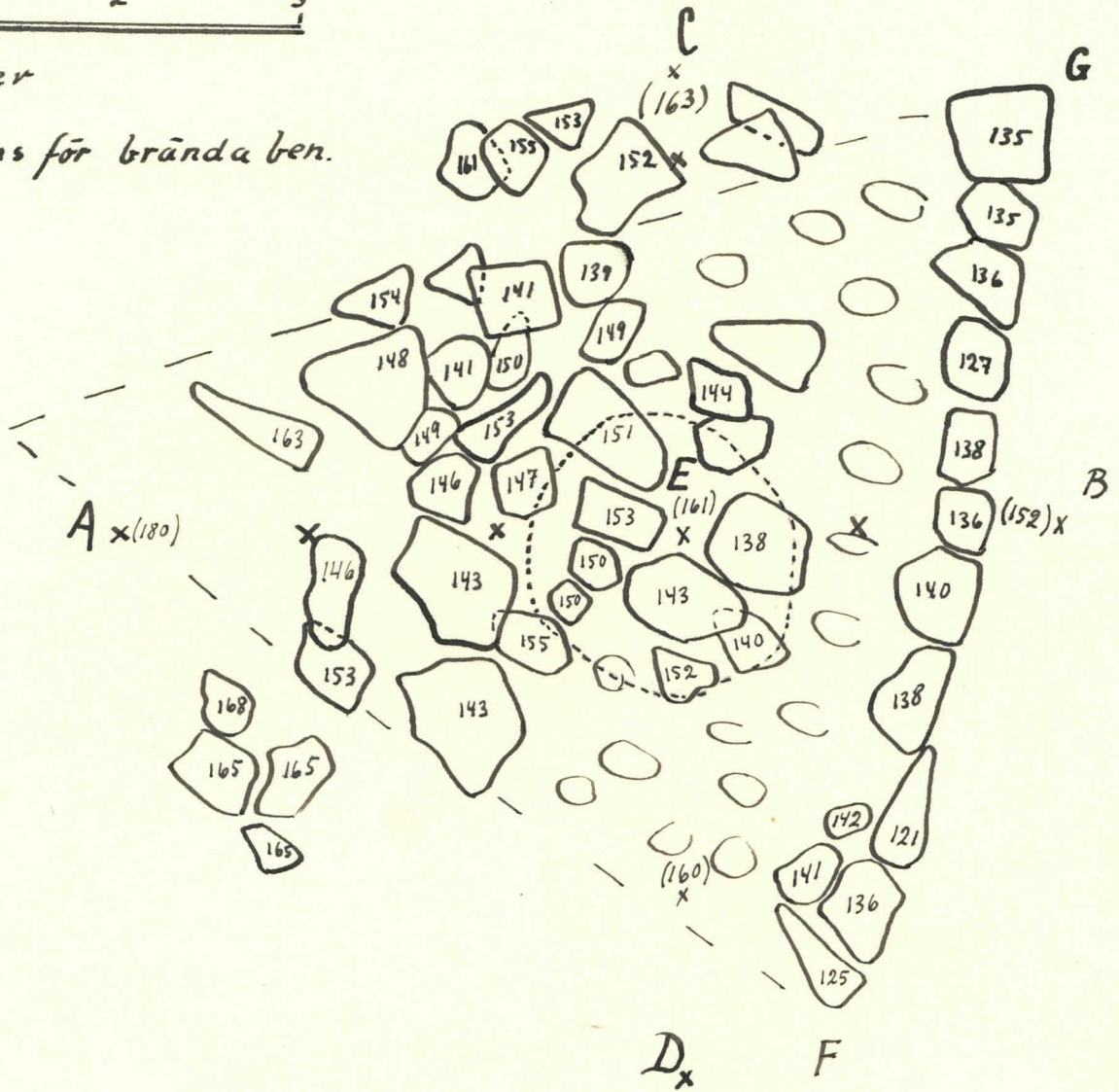

Grav 7 på Norra gravfältet på Västra
 Nabbergen i Storby by av Eckerö
 socken 1949 A G E-r

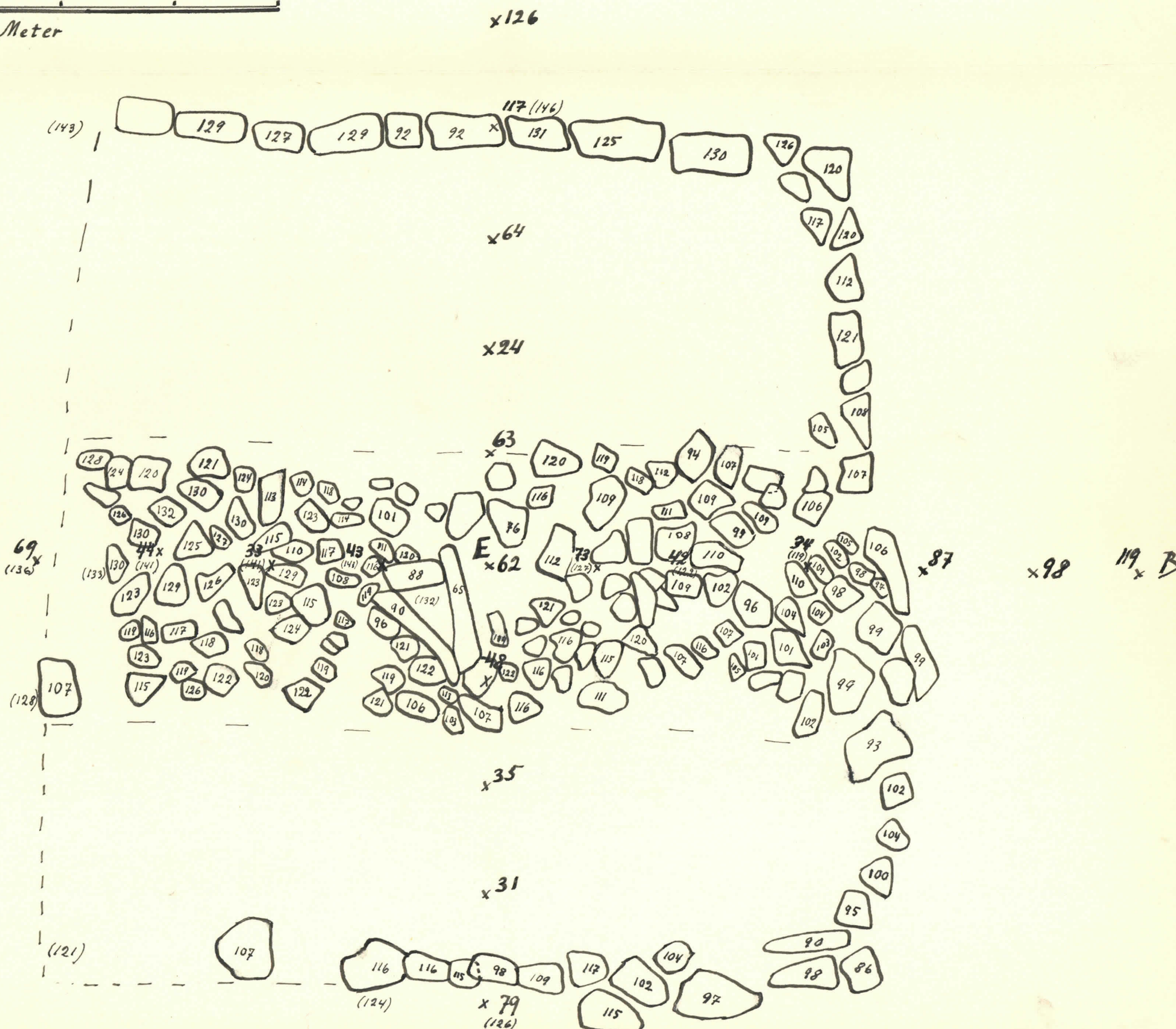
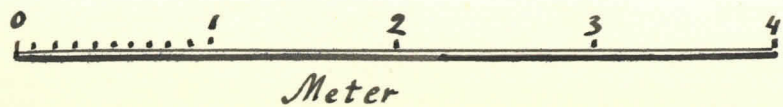
Meter

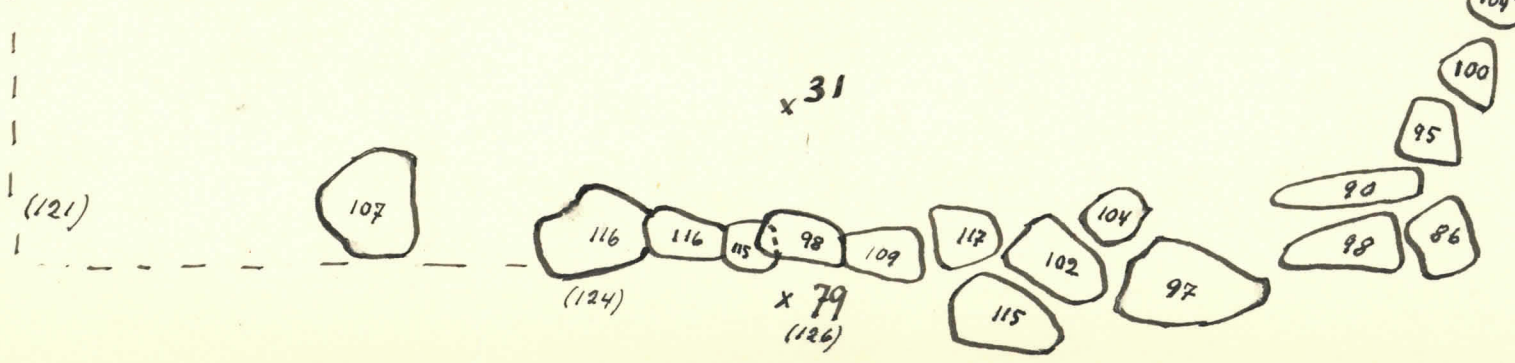
Gräns för brända ben.

Grav 6 på Norra gravfältet
 på Västra Näsbergen i Storby by av
 Eckerö socken 1949 A-G E

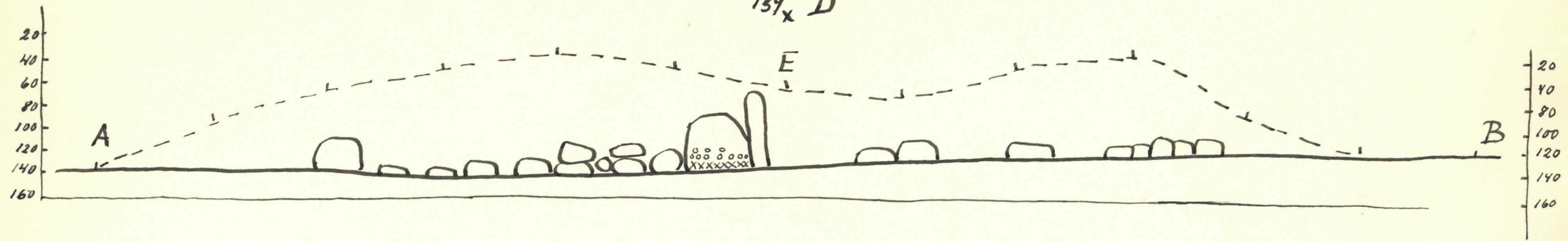
Ux151

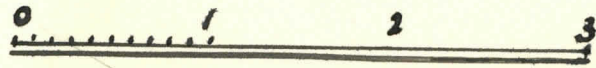

x 117

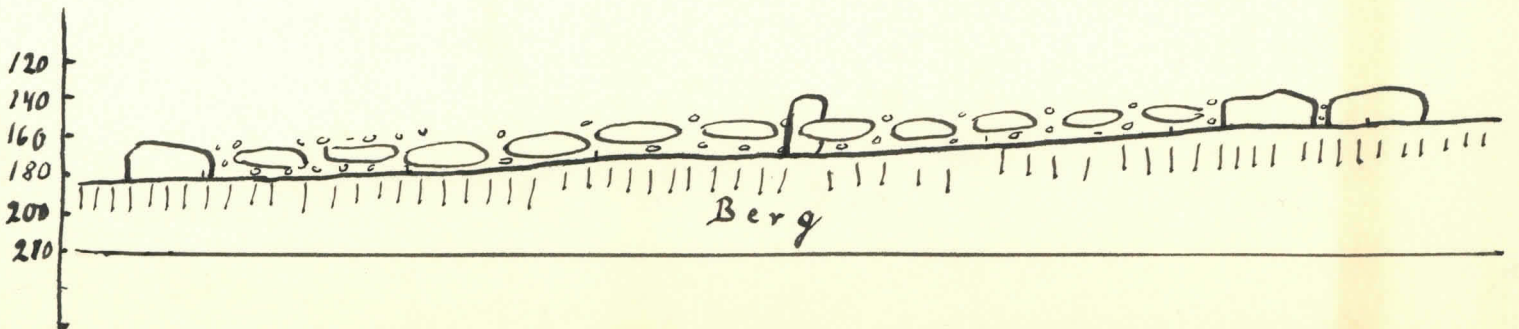
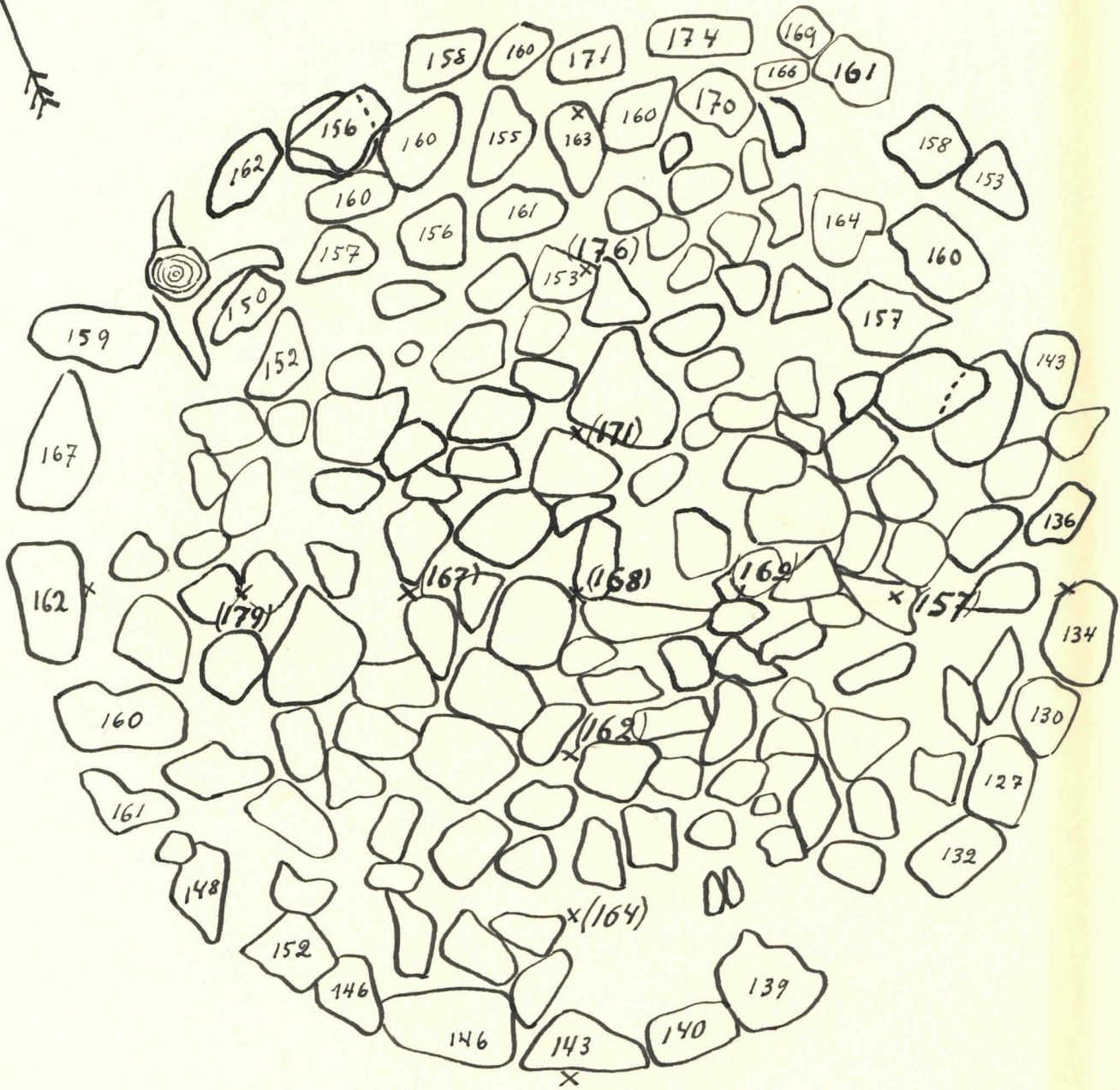
139 x D

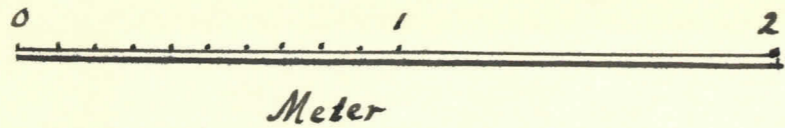
Grav 5 på Norra gravfältet på Västra Nabb-
bergen i Storby by av Eckerö socken

Meter

Grav 4 på Storra gravfältet på Cx (123)
 Västra Nabbergen i Storby by
 1949 A G. E.-r

(Gräns för brända ben

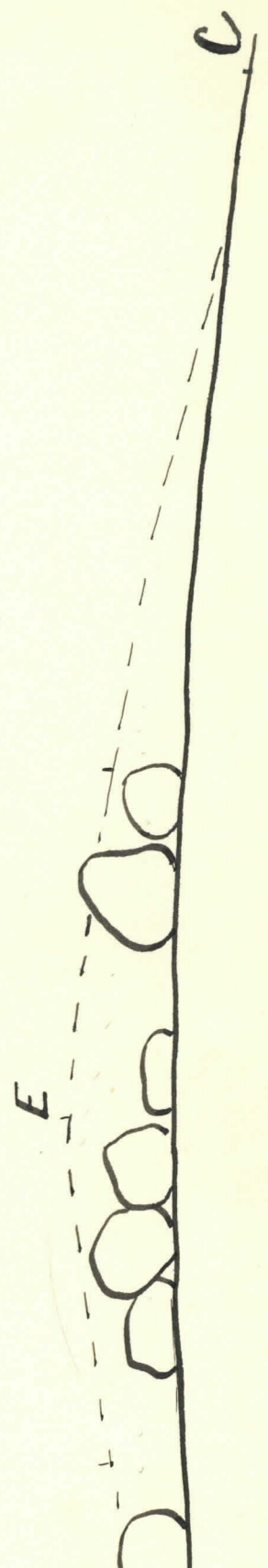
x/104

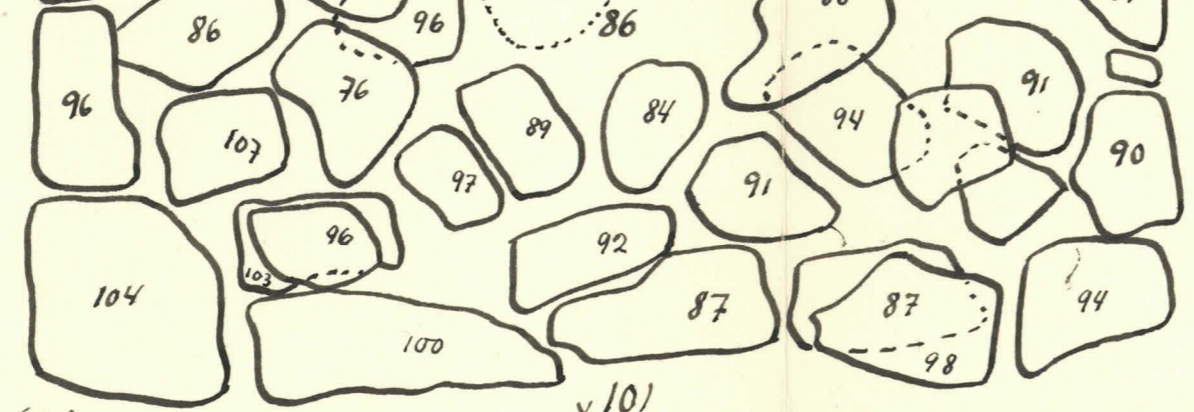
A
 x (117)

x (95)

B
 x (120)

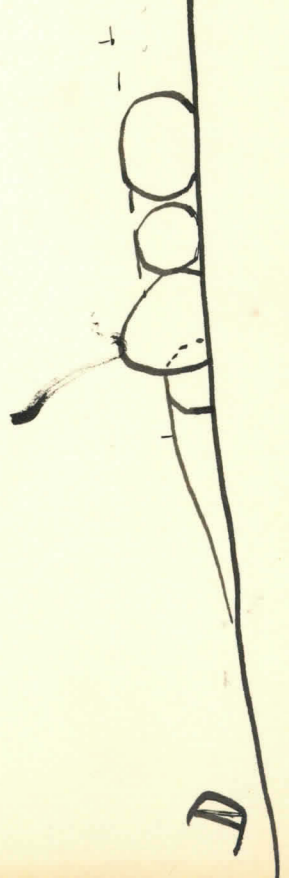

(127)

x 101
(113)

D x(128)

D